Tid for tilbakeblikk

Alt var mye bedre før – ikke bare jeg. La oss for eksempel gå 20 år tilbake til da PC-ene var store som skap, TV-ene var enda større og telefoner var noe man hadde stående i gangen.

Mye skjedde i 1991. Warszawapakten ble oppløst, EØS ble opprettet og Edith Cresson ble Frankrikes første president. Jeg er likevel helt sikker på at jeg var mer opptatt av at Vif-klanen ble stiftet her hjemme i Oslo.

1991 var også et år fylt med triste og dramatiske hendelser. Kong Olavs død og Gulfkrigen preget manges liv, og min lillesøster gråt for Freddy Mercury som måtte gi tapt for AIDS.

Jeg kunne også nevnt at Johann Olav Koss ble allroundverdensmester på skøyter, og at Norge vant dameklassen i curling-VM, men 1991 vil nok bli husket mer for musikken enn for sporten. I alle fall er det sånn hjemme hos meg.

Et sikkert tegn på at man begynner å bli utdatert, er at man ikke klarer å holde følge på musikkfronten. Dit har jeg kommet nå. Jeg vet altfor lite om den nye musikken som kommer, og med få unntak plager det meg heller ikke at jeg har mistet oversikten. Mye av den musikken jeg hører på nå hørte jeg også på for 20 år siden, og jeg trives med det. Det ble nemlig lagd mye god musikk i ikkesåveldiggamledager. Blant mesterverkene som kom ut i 1991 nevner jeg i fleng (og i tilfeldig rekkefølge):

- Nirvana, *Nevermind*
- Perl Jam, *Ten*
- Guns n' Roses, *Use your illusions I og II*
- Tina Turner, *Simply the best*
- U2, *Achtung Baby*
- Red Hot Chili Peppers, *Blood sugar sex magic*
- Roxette, *Joyride*
- Bryan Adams, *Waking up the neighbours*
- REM, *Out of time*
- Metallica, *Black album*

1991 ga oss i tillegg Vanilla Ice med *Ice Ice Baby* og Chesney Hawkes med *I am the one and only*. Er det rart man lengter tilbake?

En annen som trolig lengter tilbake til 1991 er Alexei Shirov. Shirov er fortsatt en svært sterk spiller, men på begynnelsen av 90-tallet var han den aller fremste eksponenten av kompromissløs angrepssjakk. Alle som ønsker å kose seg med heftige angrepspartier hvor brettet står i flammer, bør ta en titt på Shirovs partier fra den perioden. Her skal vi se et eksempel på hvordan han vinner et fint parti mot engelskmannen Michael Adams som også var helt i verdenstoppen på denne tiden. Partiets stjernetrekk kommer allerede i trekk 10.

Michael Adams – Alexei Shirov

1.e4 c5 2.Sf3 d6 3.d4 cxd4 4.Sxd4 Sf6 5.Sc3 g6 6.Lc4 Lg7 7.0–0 0–0 8.h3 Sc6 9.Le3 Denne varianten regnes nå som harmløs fordi svart kan avvikle i sentrum. Da dette partiet ble spilt, trodde man imidlertid at hvit kunne beholde en liten fordel. Shirov viser at svart har full kontroll. **9...Sxe4 10.Lxf7+**

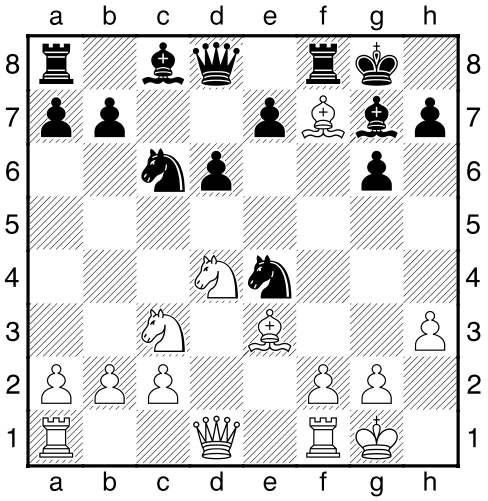

Det var dette trekket Adams hadde satt sin lit til.

Hvit gir fra seg løperparet men ønsker å spille mot svarts sentrumsbønder. Alternativet var 10.Sxe4 hvor svart fortsetter med 10...d5 11.Sxc6 bxc6 12.Ld3 dxe4 13.Lxe4 Dc7 14.c3 La6 og stillingen er i en slags balanse. Svart har to isolerte bønder, men han har samtidig muligheten til å legge press på hvits dronningfløy via åpne linjer og diagonaler. Hvis hvit ikke passer seg, risikerer han også at svarts kongefløybønder ruller framover med drepende virkning.

10...Kxf7!!
Dette var Shirovs idé. Jeg skjønner det godt hvis noen av dere lurer på hva som er så briljant med å sende kongen utover på brettet. Som så mange ganger før, må man gå konkret til verks og regne varianter for å finne svaret.

Det første hintet får man ved å se hva som kan skje etter det naturlige 10...Txf7. De aller fleste av oss hadde spilt dette trekket, med mindre de kjente den beste fortsettelsen. Hvit fortsetter da med 11.Sxe4, og etter 11...Sxd4 12.Lxd4 har hvit et visst press på svart. Svart har ikke lyst til å bytte løpere, og det trekket han har lyst til å spille, 12...e5, blir møtt med 13.Lc5 som utnytter bindingen i d-linja. Svarts stilling rakner etter 13...d5 14.Sd6. Nå begynner kanskje noen av dere å forstå hvorfor Shirov slo igjen på f7 med kongen..

11.Sxe4 Sxd4 12.Lxd4 e5 se der, ja. Nå fungerer dette fremstøtet fint for svart. **13.Le3** Hvis hvit prøver 13.Lc5 som i den andre varianten, kan svar spille 13...dxc5 siden tårnet på f8 dekker dronningen. **13...d5**

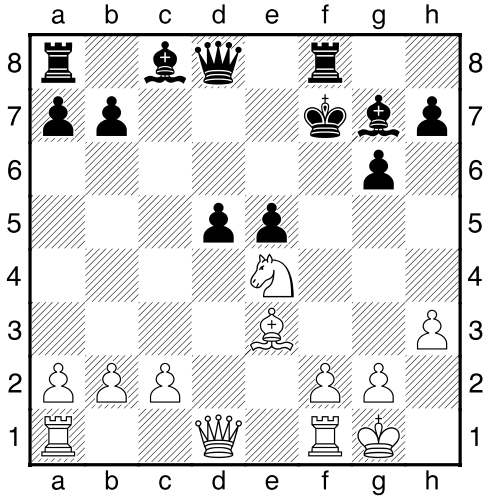

Svarts sentrumsbønder ruller fremover med tempo, og hvit tvinges over på defensiven.

14.Sg3
En sjakk med 14.Sg5+ hadde bare hjulpet Shirov med å få kongen i sikkerhet. Etter 14...Kg8 er det uklart hva hvit har oppnådd ved springersjakken. Et bedre forsøk er 14.Lg5 som utnytter springerens aktive plassering før springeren trekker seg tilbake. Etter 14...Dd7 kan hvit fortsette med 15.Sc3 som legger press på svarts sentrum før svart får tid til å konsolidere. Alle resultater er mulige etter 15...d4 16.Se4 Dc6 17.Te1 Lf5 18.f3 som ble spilt i et parti mellom Jansa,V-Hellers,F i 1991.

14...Kg8
Shirov tar seg først tid til å få kongen i sikkerhet. Svart har nå løperparet og et sterkt sentrum. Hvis han klarer å få aktivisert offiserene sine, vil han ha klar fordel. Adams må på sin side forsøke å skape trusler mot de svarte sentrumsbøndene, slik at Shirov må bruke offiserene passivt til forsvaret av disse. Når man kjenner disse planene, er det lettere å forstå de neste trekkene. Vi skal se hvordan hvit forsøker å blokkere og angripe sentrumsbøndene, mens Shirov på sin side bruker tiden til å aktivisere offiserene sine.

15.c3 Le6 16.Se2
Det trekket hvit helst vil spille, er 16.f4 , men det mister en bonde etter 16...exf4 17.Txf4 Txf4 18.Lxf4 Db6+ 19.Kh2 Dxb2. Adams må derfor bruke et trekk på å forberede bondeframstøtet, og Shirov rekker å beskytte sentrumsbøndene sine.

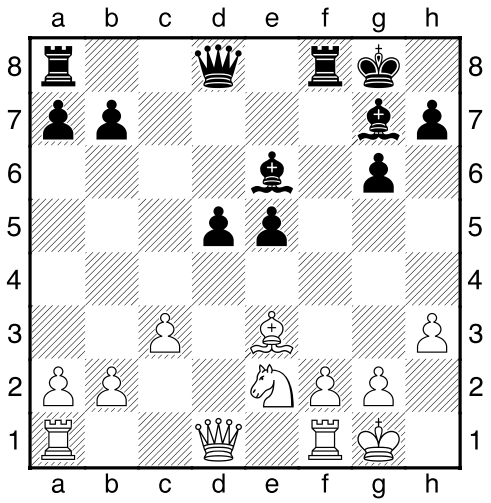

16...g5 Hindrer f2-f4 én gang for alle. Hvis Adams hadde fått tid til sentrumsangrepet f2-f4, ville svarts stilling mistet det meste av dynamikken. Etter å ha byttet e- mot f-bonden, kunne han byttet svartfeltsløpere med Le3-d4 og deretter sittet igjen med en god springer mot en dårlig løper. Uten f4-bruddet mangler derimot hvits springer fremtidsutsikter.

17.Dd2 h6 18.h4 Alt dreier seg nå om kampen om f4-feltet. Hvit gjør det han kan for å få gjennomført f4-bruddet. En annen plan var å vri fokus mot e5-bonden med 18.Kh1 som planlegger en omgruppering med f2-f3 fulgt av ¦f1–e1 og ¥e3-f2-g3.

18...gxh4 Shirov gir opp kontrollen over f4 fordi 18-Lf6 ville vært slemt mot tårnet på f8. **19.Lxh6 Df6** Tro mot sin stil satser Shirov alt på å aktivisere brikkene. 19...Lxh6 ville vært en stygg feil fordi hvits dronning får fritt spillerom farlig nær den svarte kongen. 20.Dxh6 og svart må trekke i nødbremsen og bytte dronninger 20...Df6 21.Dxf6 Txf6 22.f4 og hvit kan prøve å få et sluttspill med god springer mot dårlig løper.

20.Lg5 Adams tar sjansen og plukker med seg bonden. Ofte er det fristende å ta materiell når man har en (litt) dårligere stilling. Da kan man trøste seg med at man i alle fall har flest brikker, og at man vinner hvis man får kontroll over stillingen. Denne gangen får imidlertid Shirov et svært farlig initiativ Det saklige 20.Lxg7 var nødvendig. Hvit kan kjempe videre etter 20...Dxg7 21.f4 h3 22.Tf2 Tf6. **20...Dg6 21.Lxh4 Tf5** Shirov gjør seg klar til å svinge tårnet over i den åpne h-linjen. Påstanden hans er at det er han som har tjent på at h-bonden forsvant fra brettet fordi han nå er gitt en inngang til den hvite kongen.

22.f4 Adams forsøker å skape motspill, men nettopp i slike stillinger er Shirov i sitt ess. Stillingen var uansett vanskelig. Det var for sent å rømme, for hvit står overfor store problemer etter 22.Lg3 Th5 med trusselen Dg6-h7. Hvit kan gi kongen en fluktrute med 23.f4 Dh6 24.Tad1, men svart fortsetter sterkt med 24...Tf8 og hvit er nærmest paralysert, mens Shirov kan øke presset med Le6-g4. **22...Dg4 23.Lg5** Shirovs angrep bryter gjennom den skrale, hvite forsvarsmuren etter 23.g3 Th5 24.Kf2 Tf8 **23...Taf8** Alle Shirovs offiserer sikter seg nå inn mot den hvite kongen. Gjennombruddet er like rundt hjørnet!

24.Tf2

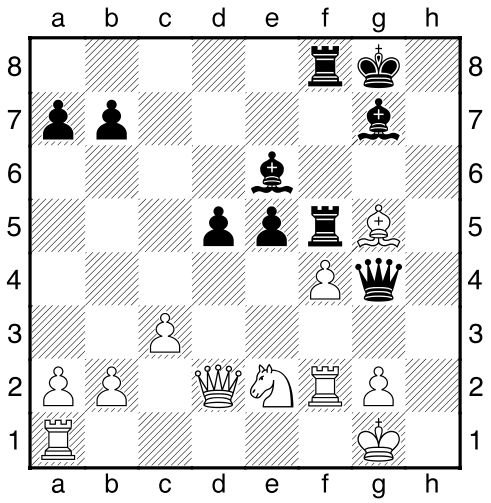

24...d4 Ofte er det sånn at avgjørende gjennombrudd kommer på de delene av brettet motstanderen tror han kontrollerer. Det er kanskje dette som har motivert Martin Andresen til at Vålerenga alltid skal prøve å tre ballen inn der motstanderlaget har flest forsvarsspillere.. **25.cxd4** Adams går ned uten kamp... Sterkere var 25.Te1, men Shirov har klar fordel også her. 25...Ld5 og det er lett for hvit å trå feil. Svart vinner for eksempel vakkert etter 26.cxd4 Txg5! 27.fxg5 Txf2 28.Kxf2 Dxg2+ 29.Ke3 Df3# **25...exf4 26.Lxf4** Taper gjør også 26.Sxf4 Txg5 27.Sxe6 Txf2 hvor hvit kan slå et tårn på tre ulike måter. Ingen av dem gir særlig grunn til å glede seg. 28.Kxf2 28...Dxg2+, 28.Dxg5 Txg2+ og; 28.Dxf2 Dxe6 vinner alle for svart. **26...Lc4** Den avgjørende spikeren i kista. Hvit mister nå materiell. **27.Le3 Txf2 28.Lxf2 Lxe2 0–1**

Denne gangen tenkte jeg å avslutte med en oppgave. Hvit trekker og vinner. Den enkleste måten å løse denne oppgaven på er å sette på en computer. Jeg anbefaler dere imidlertid å bruke litt tid på stillingen, sånn at dere også får gleden av å se de geometriske motivene som gjemmer seg i stillingen. Lykke til!
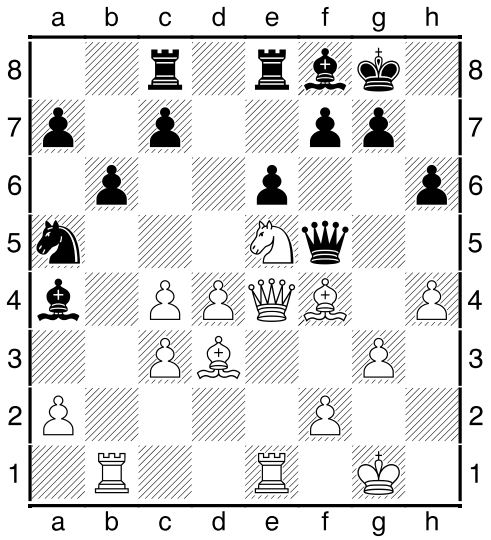
Kristian Trygstad